

**Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі**

«Қазгидромет» РМК

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №4
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«07-10» мамырға 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «06» мамыр күні 20 сағаттан «10» мамыр күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 06.05.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Сағандыкова З.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Базарбаева М.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

2024 жылғы «07» мамырға ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Айтарлықтай жауын-шашынсыз (0,1-0,3 мм). Солтүстік-шығыстан, шығыстан жел соғады 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 13-18 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 1-6, күндіз 8-13 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Түнде жаңбыр (1-10 мм), күндіз аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан, шығыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 18-23 градус жылы.
Теріскей Алатау	Түнде жаңбыр (1-10 мм), күндіз аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан, шығыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы.
Жетісу Алатау	Күндіз жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 1-6, күндіз 14-19 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 0-5, күндіз 9-14 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-шығыс желіне ауысады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 17-22 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-шығыс желіне ауысады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 17-22 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 10-15 градус жылы болады.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 15-20 градус жылы болады.
Маңғыстау таулары	Күндіз жаңбыр, облыстың орталығында кей уақыттарда қатты жаңбыр (15-20 мм), найзағай, бұршақ. Жел солтүстік-шығыстан, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Түнде және таңертең кей жерлерде тұман. Солтүстік-батыстан соғатын жел оңтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 13-18 градус жылы.
Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Түнде және таңертең кей жерлерде тұман. Солтүстік-шығыстан соғатын жел оңтүстік-шығысқа ауысады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, кей жерлерде 2, күндіз 21-26, кей жерлерде 17 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Жауын-шашынсыз. Түнде және таңертең кей жерлерде тұман. Солтүстік-батыстан соғатын жел оңтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 0-5, кей жерлерде 8, күндіз 18-23, кей жерлерде 9-14 градус жылы.

2024 жылғы "08-10" мамырға арналған ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 09, 10 мамыр күндіз жаңбыр (0,0-10 мм). Ауа температурасы 08 мамыр түнде 2-7, күндіз 15-20 градус жылы, 09-10 мамыр түнде 5-10, күндіз 18-23 градус жылы.

Жетісу: 10 мамыр күндіз жаңбыр (0,0-10 мм). Ауа температурасы 08 мамыр түнде 2-7, күндіз 15-20 градус жылы, 09-10 мамыр түнде 5-10, күндіз 18-23 градус жылы.

Жамбыл: 09 мамыр күндіз, 10 мамыр тәулік бойы жаңбыр (0,0-14 мм). Ауа температурасы 08 мамыр түнде 7-12, күндіз 22-27 градус жылы, 09-10 мамыр түнде 7-12, күндіз 22-27 градус жылы.

Түркістан: 09 мамыр күндіз, 10 мамыр тәулік бойы жаңбыр (0,0-14 мм). Ауа температурасы 08 мамыр түнде 7-12, күндіз 22-27 градус жылы, 09 мамыр түнде 8-13, күндіз 23-28 градус жылы, 10 мамыр түнде 6-11, күндіз 20-25 градус жылы.

Маңғыстау: 08 мамыр тәулік бойы, 09 мамыр түнде жаңбыр (0,0-14 мм). Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 18-23 градус жылы, 09 мамыр түнде 8-13, күндіз 18-23 градус жылы, 10 мамыр түнде 6-11, күндіз 15-20 градус жылы.

Абай: жауын-шашынсыз. Ауа температурасы 08-10 мамыр түнде 3-8, күндіз 18-23 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: жауын-шашынсыз. Ауа температурасы 08-10 мамыр түнде 3-8, күндіз 18-23 градус жылы.

2024 жылғы 6 мамырдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде жауын-шашын салдарынан, су деңгейінің көтерілуі бақыланды. Медеу-Кіші Алматы ө., Проходная ө., Талғар а.-Талғар өз., Бұтақ а.-Бұтақ өз. және Таутүрген а. – Түрен ө., гидрологиялық бекеттерінде су деңгейі 30 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 2 °С-тен 13 °С оң мән аралығында. Таңертеңгі сағат 5-те нөлдік изотерма 3321 м биіктікте болды.

**2024 ж. "06" мамырға
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, М	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, Мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м³/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 05.05	Мин. 06.05	08 сағ. 06.05	Күндіз 05.05	Түнде 06.05	Орт. 05.05	08 сағ. 06.05	Орт. 05.05	Макс. 05.05	08 сағ. 06.05		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	10.8	1.8		10.9	2.1						*	
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ **	3017											*	
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			7.0			540	540			0	*	
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	19.0	5.2		14.2	8.1						*	
5	Кіші Алматы	Сарысай өзенінің сағасынан төмен ГБ	1928			7.0			259	260	0.95	1.05	1.05	+3	1
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			12.0		31	112	113				+8	1
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			9.0			72	73	0.39	0.44	0.39	+6	1
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			13.0			197	197	3.68	4.42	3.66	+4	1
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			12.0		33	259	263				+7	2
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654			4.0			300	300	6.21	10.6	5.76	+4	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			10.0			261	263				+4	1
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			7.0		10	86	86				0	1
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			9.0			273	273	1.45	1.59	1.50	+2	*
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			11.0		18	212	219	1.22	1.22	1.54	+7	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			12.0		14	277	277	2.89	3.16	2.89	+2	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			12.0		22	135	143	19.27	30.7	21.8	+30	2
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			6.0		22	188	190				+5	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			12.0		26	171	178				+9	2
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	16.6	3.8		13.0	4.3	21	30				+13	*
20	Баянқол	Баянқол а. ГБ				5.0		8	75	72				-4	0
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				10.0		16	246	250	14.4	15.1	15.9	+6	*
22	Мерке	Улбұтуй қыс. ГБ							125	124	4.03	5.65	3.57	+11	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

** - өзен қатып қалды

**Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«07-10» мамырға 2024 ж.**

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Орта таулы аймақ қар жамылғысынан толығымен босанған жоқ. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты қар жамылғысының еруі баяулайды. Маусымдық қар сызығының жағдайы өзгеріссіз. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 3321 м биіктікте болды. 7, 8 мамырда жауын-шашын күтілмейді. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 9, 10 мамырда түстен кейін 10 мм-ге дейін жаңбыр жауады, жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгеі Алатауы	Орта таулы аймақ қар жамылғысынан толығымен босанған жоқ. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты қар жамылғысының еруі баяулайды. 7 мамырда түнде жаңбыр (1-10 мм), күндіз 0,9 мм-ге дейін аздаған жаңбыр жауады, найзағай байқалады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 8 мамырда жауын-шашын күтілмейді, жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 9, 10 мамырда күндіз 10 мм-ге дейін жаңбыр күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	Орта таулы аймақ қар жамылғысынан толығымен босанған жоқ. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты қар жамылғысының еруі баяулайды. 7 мамырда күндіз жаңбыр (1-10 мм), найзағай байқалады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 8, 9 мамырда жауын-шашын күтілмейді. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 10 мамыр күндіз 10 мм-ге дейін жаңбыр жауады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Орта таулы аймақ қар жамылғысынан толығымен босанған жоқ. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты қар жамылғысының еруі баяулайды. 7 мамырда күндіз жаңбыр (1-10 мм), найзағай байқалады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 8, 9 мамырда жауын-шашын күтілмейді. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 10 мамыр күндіз 10 мм-ге дейін жаңбыр жауады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Орта таулы аймақ қар жамылғысынан толығымен босанған жоқ. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты қар жамылғысының еруі баяулайды. 7, 8 мамырда жауын-шашын күтілмейді. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 9 мамыр күндіз, 10 мамыр тәулік бойы 14 мм-ге дейін жаңбыр күтілуде. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	Орта таулы аймақ қар жамылғысынан толығымен босанған жоқ. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты қар жамылғысының еруі баяулайды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы жоғары. 7, 8 мамырда жауын-шашын күтілмейді. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 9 мамыр күндіз, 10 мамыр тәулік бойы 14 мм-ге дейін жаңбыр күтілуде. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Түркістан	Талас Алатауы	Орта таулы аймақ қар жамылғысынан толығымен босанған жоқ. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты қар жамылғысының еруі баяулайды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы жоғары. 7, 8 мамырда жауын-шашын күтілмейді. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 9 мамыр күндіз, 10 мамыр тәулік бойы 14 мм-ге дейін жаңбыр күтілуде. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	Орта таулы аймақ қар жамылғысынан толығымен босанған жоқ. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты қар жамылғысының еруі баяулайды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы жоғары. 7, 8 мамырда жауын-шашын күтілмейді. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 9 мамыр күндіз, 10 мамыр тәулік бойы 14 мм-ге дейін жаңбыр күтілуде. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Маңғыстау	Маңғыстау таулары	7 мамырда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (15-20 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. Қарқынды және ұзақ жауын-шашын жауған кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 8 түнде, 9 мамыр тәулі бойы 14 мм-ге дейін жаңбыр жауады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 10 мамыр жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Орта таулы аймақ қар жамылғысынан толығымен босанған жоқ. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты қар жамылғысының еруі баяулайды. 7, 8, 9,10 мамыр жауын-шашын күтілмейді. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Орта таулы аймақ қар жамылғысынан толығымен босанған жоқ. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты қар жамылғысының еруі баяулайды. 7, 8, 9,10 мамыр жауын-шашын күтілмейді. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша).

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.